

Advies over zonnevelden kijfhoek

Noël van Dooren

Provinciaal adviseur ruimtelijke kwaliteit

31 oktober 2023

Als provinciaal adviseur ruimtelijke kwaliteit ben ik op diverse manieren betrokken bij de transitie naar duurzame energie, onder meer in mijn binnenkort te verschijnen advies over 'energiewegen'. In dat advies zal ik het zoekgebied Kijfhoek, gelegen aan het spoorwegnet, als casus noemen.

Deze week echter staat een besluit over dit zoekgebied op de agenda van de bestuurlijke partners in deze RES-regio. Het gaat dan om een concreet initiatief voor 3 zonnevelden, ingediend door één initiatiefnemer, met in totaal netto zo'n 33ha zonnevelden en 9ha 'ecologische inrichting' in een zoekgebied van 109ha.

Ik ben op 26 oktober op mijn verzoek door de betrokken ambtenaren geïnformeerd over dit plan. Omdat ik vorig jaar heb meegekeken bij een studie naar dit zoekgebied door landschapsarchitectenbureau H+N+S wilde ik graag de doorwerking zien.

Het is mij duidelijk dat de regio gehoor wil geven aan een initiatief dat samen met grondeigenaren genomen is binnen een door de RES-regio ingetekend zoekgebied. Het initiatief wordt door (in ieder geval de meest nabije) omwonenden gesteund.

Wat nu op tafel ligt is het 'droge' initiatief met de noodzakelijke landschappelijke inpassing. Op zichzelf hebben de initiatiefnemers gedaan wat redelijkerwijs verwacht mag worden. De 9ha ecologische inrichting is in wezen zelfs een extra. Wat er *niet* op tafel ligt is een plan voor een gebied. Een plan is meer dan een tekening van het voornemen. Dat kan niet de initiatiefnemer worden aangerekend, daar ligt een taak voor gemeente en provincie. Een plan is nodig om meerdere redenen:

- Het gaat hier om een groene buffer (een voormalige Rijksbufferzone) die in provinciale beleidstermen categorie 2 beschermingsgebied is. Juist omdat een zoekgebied voor zon in zo'n bufferzone eigenlijk niet gewenst is, is de bewijslast wanneer het *toch* gebeurt, hoger.
- Het moet glashelder zijn dat het hier niet gaat om een onomkeerbare verandering ('transformatie') richting stedelijke functies, sterker, het moet duidelijk zijn hoe na de exploitatie als zonneveld een bestemming tot stand komt die past binnen een groene buffer.
- In eerdere adviezen heb ik er op gewezen dat IJsselmonde, en gebieden als deze, al jaren te weinig zorg en aandacht genieten. Ze vallen ten prooi aan versnippering en verrommeling. De H+N+S-studie die vorig jaar is uitgevoerd poogde juist dit te keren: kunnen zonnevelden ook een kans zijn voor nieuwe kwaliteit? Om mij onbekende redenen klinkt deze studie niet door in dit plan. Maar de gedachte is alleen maar meer geldig bij dit initiatief: zonder breder plan draagt dit initiatief, op deze wijze, bij aan verrommeling en fragmentering. Dat is niet in het belang van het gebied, niet in het belang van Zwijndrecht en niet in het belang van de provincie.

Er is steeds meer weerstand tegen zonnevelden op landbouwgrond. Dat is zeer actueel nog eens onderstreept in een brief van minister De Jonge. Die brief dwingt tot een positiebepaling. Als we dit gebied zien als een vitaal landbouwgebied, kan dit initiatief dan nog wel, zeker omdat het niet alleen direct op landbouwgrond plaatsvindt maar daarnaast tevens een ondermijning van de resterende agrarische fragmenten is? Omgekeerd, als we de situatie duiden (zoals ik dat zou doen) als een landbouwgebied dat sterk achteruit is gegaan, dan zouden zonnevelden een impuls kunnen geven, maar dan legt dat wel een verantwoording op het bestuur breder te kijken.

Ik adviseer Gedeputeerde Staten de betrokken partijen duidelijk te maken dat het voornemen in zijn huidige vorm onvoldoende in gaat op de bredere kwesties in dit gebied. Tegelijkertijd, dat de betrokken partijen meerdere wegen kunnen bewandelen om wél tot een aanvaardbaar voorstel te komen

Minimaal betekent dat, zeer concreet, hoe de profijtgeden van deze zonnevelden, geschat op 5.000 tot 10.000 euro per jaar, voor publieke belangen en kwaliteitsverhoging in dit gebied worden gezet. De lokale overheid zou een kader aan en een richting voor dit proces moeten bieden.

Maximaal betekent het dat dit initiatief doorgedacht wordt in een groter geheel, waarbij zowel méér zonnevelden, gerichte revitalisatie van landbouwgronden alsook andere recreatieve of natuurbestemmingen aan de orde kunnen zijn. Daarbij gaat het om de exploitatieperiode van 30 jaar en wat daarna gebeurt.

Tussen minimaal en maximaal zijn allerlei kleinere en grotere kwaliteitsverbeterende maatregelen te bedenken.

Ik ben van mening dat de inwoners van de regio een duidelijk belang hebben bij een niet verder verrommelen van hun directe omgeving. In dit geval kan in plaats van fragmentering en verrommeling gewerkt worden aan kwaliteitsverbetering, toegankelijkheid en vitaliteit. Dat kan samengaan met zonnevelden. Ik roep de gezamenlijke bestuurders op deze kans te grijpen, in dit concrete project en in lopende grotere programma's zoals ZHPLG.

Ik ben als PARK bereid binnenkort in overleg met de betrokken bestuurslagen vast te stellen hoe hier op een praktische manier gevolg aan kan worden gegeven. Ik bied dat aan vanuit begrip voor de situatie van de RES-regio die een haar opgedragen taak probeert te vervullen en nu vaart wil maken.

